

Ted Lind
Ansvarig kärnkraft
ted.lind@energiforetagen.se

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.cks.remisser@regeringskansliet.se
Dnr KN2025/00513

Remiss av Riksgäldskontorets delredovisning av uppdraget att utreda finansiering av omhändertagande av kärntekniska restprodukter från nya kärnkraftsreaktorer

Energiföretagen Sverige samlar och ger röst åt omkring 500 företag som producerar, distribuerar, säljer och lagrar energi. Vårt mål är att utifrån kunskap, en helhetssyn på energisystemet och i samverkan med vår omgivning, utveckla energibranschen – till nytta för alla.

Energiföretagen Sverige tackar för möjligheten att svara på Riksgäldens delredovisning och välkomnar regeringens ambition att skapa långsiktiga förutsättningar för ny kärnkraft som en del av Sveriges framtida energisystem. Det finansieringssystem som ska säkerställa omhändertagandet av kärntekniska restprodukter utgör en central del av dessa förutsättningar. Ett robust, förutsägbart och samhällsekonomiskt effektivt system är avgörande både för investeringsklimatet och för att värna skattebetalarnas långsiktiga trygghet.

Ansvar, rådighet och riskfördelning

Energiföretagen ställer sig helt bakom principen om att förorenaren betalar men det är viktigt att finansieringssystemet utformas så att ansvarsfördelningen blir tydlig och att risker hamnar där de faktiskt kan hanteras. Den grundläggande principen bör alltid vara att risker bärs av den part som har faktisk rådighet över dem och som därmed också kan påverka utfallet, särskilt när detta är mest samhällsekonomiskt effektivt. Här är det väsentligt att skilja mellan risker som uppstår till följd av enskilda aktörers beslut och risker som följer av övergripande strukturella eller systemmässiga faktorer. Även om de tekniska aspekterna av ett slutförvar med KBS-3 teknik redan är noggrant utredda med mycket goda resultat som följd finns det andra icke tekniska risker som spelar betydande roll. Risker som följer av till exempel nationella beslut om tidplan, kapacitet, regelverk eller anslutning av framtida reaktorer ligger utanför enskilda aktörers kontroll. Om sådana systemrisker ändå fördelas på enskilda aktörer riskerar detta att leda till högre kapitalkrav, ökade avkastningskrav, svårare finansiering och en minskad vilja att investera, vilket kommer leda till onödiga och samhällsekonomiskt olyckliga kostnadsökningar för ny kärnkraft.

De omfattande osäkerheter som följer av ett nytt kärntekniskt program innebär att kostnadsbasen för slutförvarssystemet i dag är svårt att prognostisera på ett meningsfullt sätt av enskilda investerare. Variationer i antalet framtida aktörer, olikheter i reaktortyper, och beroendet av politiska och myndighetsstyrda beslut

bidrar till denna osäkerhet. Eftersom dessa faktorer i praktiken definierar förutsättningarna för hela programmet och styrs av nationella beslut är det också rimligt att den part som har rådighet över dessa förutsättningar bär motsvarande risker. Ett sådant upplägg skapar stabilitet och förutsägbarhet, vilket är nödvändigt för investeringar med stora kapitalbelopp och extremt långa tidshorisonter.

Energiföretagen konstaterar att de förutsättningar som rådde när det befintliga system utformades, med en relativt stor, väletablerad och homogen reaktorflotta resulterade i ett i praktiken slutet system där inga nya reaktorer tillkom, inte är representativt för hur det nya systemet kommer att utformas. Snarare tvärtom, då regeringen uttryckligen har givit utredningarna i uppdagar att utreda hur ett finansiellt system bör se ut för ett slutförvarssystem som i stället är öppet både i tid och för ny teknik. Det framtida kärnkraftsprogrammet kommer med stor sannolikhet att präglas av successiv anslutning av olika typer av reaktorer under många decennier, varierande driftstider och en mångfald av aktörer. Det finns goda skäl för att anta att systemet behöver vara öppet men då är det också fundamentalt viktigt att riskerna identifieras och hanteras på korrekt sätt. Det är därför en förutsättning att ett nytt finansieringssystem beaktar detta.

Finansiella placeringsstrategier

Ett annat område som behöver omprövas är regleringen av hur medlen får placeras. Mycket försiktiga placeringsprinciper kan vid en första anblick framstå som riskminimerande, men för fonder med en tidshorisont på 100 år innebär de i praktiken betydande alternativkostnader, i storleksordningar av tiotals- eller till och med hundratalet miljarder sek i 2024 års penningvärde. Låg förväntad avkastning leder till att mer kapital måste tas in tidigare, vilket ökar kostnaderna för aktörerna och minskar den samhällsekonomiska effektiviteten. Detta gäller särskilt i projektens tidiga skeden, då kapitalet är som dyrast. Ett modernt finansieringssystem bör därför tillåta placeringsstrategier som bygger på etablerad kapitalmarknadspraxis och som möjliggör en rimligt avvägd portfölj. Syftet bör vara att uppnå en realistisk avkastningsnivå som balanserar risk mot samhällsekonomiska nyttor och undviker onödigt höga kapitalkostnader för både industrin och samhället.

Här kan man också konstatera att man med fördel bör fundera kring hur man kan förbättra placeringsmetodiken för nuvarande kärnkraftsflotta. Dels för att det är rimligt rent lagtekniskt att de följer samma investeringsramverk, dels av den principiella anledningen att de faktiskt fortfarande har en tidshorisont kvar som motsvarar pensionsplaceringar för någon som precis kommit ut i arbetslivet.

Sammanfattning

Sammantaget anser Energiföretagen att delredovisningen bidrar med viktiga analyser men inte fullt ut adresserar de förändringar som krävs för att möjliggöra ny kärnkraft på samhällsekonomiskt optimala villkor. För att skapa ett system som både är investeringsbart och samhällsekonomiskt effektivt behövs ett helhetsgrepp där risker fördelas i enlighet med faktisk rådighet, systemrisk

hanteras av den part som kan påverka dem, placeringsregler moderniseras och ett nytt långsiktigt finansieringssystem utformas. Ett sådant system är nödvändigt för att skapa förtroende och för att möjliggöra den omfattande nybyggnation som Sverige nu står inför.

Åsa Pettersson
Vd Energiföretagen Sverige